

Корсовецька М. Е. Формування діалогічної компетентності в учнів початкової школи з використанням прийомів драматизації // // Андрагогічний вісник. Житомир: Вид. ЖДУ ім. І.Франка, 2019. Вип. 10. 170 с. С. 117-124
URL http://library.zu.edu.ua/andragogichniyi_visnyk.html

УДК 378.7

Корсовецька М. Е.,
студентка
(Житомирський державний університет імені Івана Франка)
korsoveckaya@gmail.com

ФОРМУВАННЯ ДІАЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ З ВИКОРИСТАННЯМ ПРИЙОМІВ ДРАМАТИЗАЦІЇ

У статті розглядаються шляхи вдосконалення формування у дітей молодшого шкільного віку діалогічної компетентності на уроках англійської мови за допомогою прийомів драматизації. На основі проаналізованої літератури подано чітке визначення діалогічного мовлення, визначені вміння, якими має володіти вчитель для навчання дітей. Також виокремлені та описані найпоширеніші форми драматизації. Зазначені три етапи навчання англійської мови та спираючись на них наведений ряд вправ, які учитель може використовувати при проведенні уроків англійської мови. І застосування цих вправ забезпечить формування діалогічної компетентності в учнів початкової школи на уроках англійської мови.

Ключові слова: діалогічне мовлення, драматизація, прийом, вправа.

В статье рассматриваются пути совершенствования формирования у детей младшего школьного возраста диалогической компетентности на уроках английского языка с помощью приемов драматизации. На основе проанализированной литературы представлено четкое определение диалогической речи, определены умения, которыми должен владеть учитель для обучения детей. Также выделены и описаны наиболее распространенные формы драматизации. Указаны три этапа обучения английскому языку и опираясь на них приведены упражнения, которые учитель может использовать при проведении уроков английского языка. Применение этих упражнений обеспечит формирование диалогической компетентности у учащихся начальной школы на уроках английского языка.

Ключевые слова: диалогическая речь, драматизация, прием, упражнение.

The article deals with ways of improving the formation of dialogic competence among children of junior school age in English lessons with the help of

techniques of dramatization. On the basis of the analyzed literature, a clear definition of dialogical speech is given, the skills that the teacher needs to teach children is listed. The most common forms of dramatization are also singled out and described. The three stages of teaching English are indicated, and based on them, there are a number of exercises that a teacher can use in conducting English lessons. And the usage of these exercises will ensure the formation of dialogic competence of elementary school students in English lessons.

Key words: *dialogical broadcasting, dramatization, method, exercise.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими і практичними завданнями. Стрімкі зміни українського суспільства і пов'язана з ними модернізація іншомовної освіти, досягнення в галузі теорії та практики навчання іноземних мов зумовлюють потребу в оновленні змісту, форм і методів навчального процесу на всіх рівнях, серед яких важливе місце займає ланка початкового навчання. Сучасні реалії свідчать, що велику роль для молоді віртуального простору, водночас зниження участі молодих людей у реальному спілкуванні та в свою чергу актуалізують важливість міжособистісного спілкування у різних сферах життєдіяльності людини. Саме це вимагає від учителя впровадження нових прийомів навчання, які б відповідали потребам розвитку діалогічної компетентності школяра. На сьогодні існує багато методів, прийомів та засобів формування діалогічної компетенції, провідне місце серед яких займає прийом драматизації. Треба зауважити, що головну роль у формуванні діалогічної компетентності учнів початкової школи відіграє вчитель. У зв'язку з цим важливим питанням є вивчення педагогом початкового рівня розвитку діалогічної компетентності учнів першого класу, усвідомлення ним проблем, які знаходяться у цій сфері, використання відповідних форм, методів і засобів роботи, які зазначені в Державному стандарті загальної початкової освіти, базовому навчальному плані, типовій освітній програмі та в типових навчальних планах.

Аналіз основних досліджень і публікацій із зазначеної проблеми.

Проблемі навчання діалогічного мовлення приділялася значна увага і вітчизняними і зарубіжними науковцями. Серед вітчизняних науковців можна виділити І. О. Зимня, О.В. Вознюк, О.О. Миролюбова, О.П. Петрашук, Ю. І. Пасова, В.Л. Скалкіна, а серед зарубіжних - А. А. Алхазішвілі, М. Л. Вайсбурд, Р. П. Мільруд, J. Anderson, N. Bilbrough, L. Dawes, S. Thornbury та ін. Питанню формування діалогічної компетенції школярів і розвитку діалогічного мовлення свої праці присвячували відомі методисти та психолінгвісти: Л.О. Варзацька, М.С. Вашуленко, О.О. Леонтьєв.

Мета статті: з'ясувати особливості формування діалогічної компетентності шляхом упровадження прийомів драматизації у процесі навчання говоріння молодших школярів на уроках англійської мови.

Виклад основного матеріалу з обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Якість засвоєння іноземної мови значною мірою

залежить від рівня сформованості діалогічної компетентності учнів, оскільки серед низки компетентностей цей вид є одним із ключових. Він виступає важливою соціально-психологічною передумовою забезпечення наступності між початковою та основною школою в навчанні іноземної мови. Формувати діалогічну компетенцію вчителю потрібно ще в молодшому шкільному віці, оскільки саме в цей період діти найбільш готові отримувати та „переробляти” нову інформацію.

Діалогічне мовлення – це процес мовленнєвої взаємодії двох або більше учасників спілкування. У межах мовленнєвого акту кожен з учасників по черзі виступає як мовець (ініціатор спілкування – адресант) і як слухач (партнер по спілкуванню – адресат). У свою чергу, компетентність у діалогічному мовленні – це здатність реалізовувати усно мовленнєву комунікацію у діалогічній формі в життєво важливих для певного віку сферах і ситуаціях спілкування відповідно до комунікативного завдання. Ця компетентність передбачає, що мовець уміє планувати, здійснювати й коригувати власну комунікативну поведінку під час варіювання іншомовного мовлення у різних типах діалогічних висловлювань відповідно до певної ситуації спілкування [5].

Основну відповідальність за процес формування діалогічної компетентності молодшого школяра зазвичай несе вчитель початкової школи. Він має бути готовим до формування діалогічної компетентності школярів, а також володіти комплексом умінь: гностичними, проектувальними, конструктивними, комунікативними, організаторськими.

Гностичні вміння передбачають уміння вчителя, з одного боку, аналізувати психолого-педагогічну літературу, а з іншого, виявляти рівень розвитку мовленнєвої діяльності учнів.

Проектувальні вміння забезпечують здатність педагога прогнозувати і передбачати розвиток мовленнєвої діяльності кожного учня і групи в цілому, моделювати цілі, завдання, зміст і засоби мовленнєвої діяльності відповідно до вікових та індивідуальних особливостей учнів, а також прогнозувати власну систему діяльності.

Конструктивні вміння допомагають планувати спільно з учнями мисленнєво-мовленнєву діяльність, відбирати її доцільні форми та методи, передбачати труднощі у її реалізації, конструювати її новітні засоби та прийоми.

Комунікативні вміння сприяють побудові доцільних стосунків з учнями та створюють сприятливе середовище для розвитку мовленнєвих інтересів, здібностей, нахилів учнів.

Організаторські вміння стимулюють розвиток мовленнєвих умінь колективу учнів і кожного учня окремо, їх активність, ініціативу, а також спільно з учнями організовувати їх щоденну мовленнєву діяльність, наповнюючи її цікавими творчими справами [2].

Основне завдання у роботі з учнями, що вивчають іноземну мову, – формування пізнавального інтересу до предмета. Ця проблема стоїть гостро,

оскільки у деяких учнів жива допитливість не завжди стає стійким інтересом до навчання. І якщо на початковому етапі вчителю не вдасться його сформувати, то домогтися цього пізніше буде набагато важче. Ураховуючи це, педагог намагається зробити все, щоб урок іноземної мови був захоплюючим і цікавим.

Аналізуючи процес вивчення англійської мови, можна зробити висновок, що метод драматизації постійно використовується. Учні спілкуються англійською мовою на задану тему, нерідко складають свої власні діалоги за ключовими словами, й у всіх цих вправах присутній елемент драматизації. При вивченні відповідної літератури можна віднайти багато форм драматизації, але представляємо найпоширеніші: драматичні ігри, рольові ігри та імпровізації.

Основою драматичної гри є дії. Вона розвиває уяву, сприяє засвоєнню нових мовних структур і допомагає виявляти емоції. Драматичні ігри, як правило, короткі, можуть проводитися на будь-якому етапі заняття і є важливим засобом організації групової роботи.

Рольова гра допомагає учням уявити себе і діяти у нових ситуаціях, а також відчувати і зрозуміти поведінку, думки та емоції іншої людини. Ці ігри передбачають наявність персонажів, наділених усіма особистісними характеристиками, певної їх кількості та проблемної або конфліктної ситуації, у якій діють учасники гри [3, с. 5].

Імпровізація – гра без планування чи підготовки. Метою імпровізації є повна спонтанність. Учні не дається час на підготовку, вони знайомляться із своїми ролями та ситуаціями безпосередньо перед початком роботи. Учителю потрібно підготувати лише список ситуацій для імпровізації.

Зазначаємо, що різні форми драматизації на уроках англійської мови не тільки розвивають творчі здібності, уяву, активність школярів, а й здобувають та вдосконалюють навички діалогічного мовлення, формують логіку усного мовлення, розвивають вимову та позбуваються мовленнєвих недоліків. Учитель, використовуючи прийоми драматизації на уроках англійської мови, може їх адаптувати виходячи з вимог програми, а також з рівня володіння учнями іноземною мовою. У цьому випадку він має можливість відібрати матеріал відповідно до потреб та очікувань своїх учнів, щоб подолати пасивність тих дітей, для яких вивчення мови саме по собі є важким завданням.

Розглянемо приклади вправ, спрямованих на формування діалогічної компетентності, використовуючи прийоми драматизації в залежності від етапу навчання.

На першому етапі навчання діалогічної компетенції – етапі формування навичок і вмінь діалогічного мовлення – вчитель має познайомити дітей з поняттям «репліка» та навчити їх застосовувати на практиці. На цьому етапі виконуються рецептивно-репродуктивні та репродуктивні умовно-комунікативні вправи на імітацію, підстановку,

відповіді на запитання, повідомлення інформації тощо. Наведемо приклади вправ.

Завдання 1: Imagine that you are characters of a fairy tale. Answer the question: «What do you like?».

Хід виконання: учитель поділяє дітей на пари. Кожній парі дає зображення з певним продуктом харчування. Учитель виступає в ролі інтерв'юєра та запитує дітей про продукт харчування, який зображено в них на картці.

Спосіб контролю: контроль з боку вчителя.

Завдання 2: Listen to the song «What is your name?» and ask the hero of our song.

Хід виконання: діти прослуховують пісню «What is your name?», потім ставлять запитання до головного героя пісні, використовуючи мовний матеріал пісні.

Очікувана реакція: діти прослуховують пісню «What is your name?» та задають запитання до героя пісні. Наприклад:

- What is your name?
- How old are you? Etc.

Спосіб контролю: контроль з боку вчителя.

Завдання 3: Listen to the song «What is your name?» and then I will be stop the song and you must answer the question.

Хід виконання: учитель вмикає аудіозапис пісні «What is your name?» для прослуховування ініціативних реплік і зупиняє пісню для того, щоб діти відтворили реактивну репліку.

Очікувана реакція: діти прослуховують ініціативну репліку і дають відповідь на запитання. Наприклад:

Ініціативна репліка: What is your name?

Реактивна репліка дітей: My name is Janet.

Спосіб контролю: контроль з боку вчителя.

На другому етапі навчання діалогічній компетенції – етапі оволодіння мікродіалогом – учні об'єднують засвоєні діалогічні єдності, вчать підтримувати бесіду. На цьому етапі використовуються рецептивно-продуктивні комунікативні вправи нижчого рівня, під час виконання яких допускається застосування спеціально створених вербальних опор для висловлювання. Наведемо приклад вправи:

Завдання 1: Pair up and create a dialogue, using a picture and questions and answers.

Хід виконання: виконується вправа в режимі «учень-учень». Учні утворюють пару. Кожній парі видаються малюнки з казки та картки з допоміжними репліками. З їх допомогою необхідно розіграти мікродіалог.

Спосіб контролю: контроль з боку вчителя.

Завдання 2: Listen to the song «What is your name?» and then hero of our song will be ask question you and you must answer the question.

Хід виконання: діти прослуховують пісню, потім намагаються провести бесіду з героєм пісні, відповідаючи на його запитання (ініціативні репліки з пісні). Учитель вмикає аудіозапис пісні тільки в тих місцях, де є ініціативні репліки, і діти намагаються надати відповідь на запитання.

Очікувана реакція: діти слухають ініціативні репліки і дають відповідь на запитання. Наприклад:

Ініціативна репліка: What is your name?

Реактивна репліка (відповідь дітей): My name is Dasha.

Спосіб контролю: контроль з боку вчителя.

Завдання 3: Listen to the song «What is your name?» and imagine that you are the hero of our song. You must ask questions, throw the thread and another child must catch the thread and answer the question.

Хід виконання: діти прослуховують пісню «What is your name?», уявляють, що вони є героями цієї пісні, намагаються провести бесіду. При цьому хтось один задає запитання, кидає комусь клубок з нитками для відповіді. Той, хто ловить клубок, відповідає на запитання та задає його наступному учаснику, якому планує кинути клубок. Після того, як всі висловляться, група буде схожа на справжнє павутиння з ниток.

Очікувана реакція: діти, передаючи клубок ниток, задають запитання та відповідають.

Наприклад:

- What is your name?
- My name is...
- How old are you?
- I am...(5)
- Where do you live?
- I am from...

Спосіб контролю: контроль з боку вчителя.

На третьому етапі навчання діалогічній компетенції вчитель має навчити дітей вести діалоги різних функціональних типів, обсяг яких відповідає вимогам чинної програми. Вправи, що виконуються на цьому етапі, відносяться до рецептивно-продуктивних комунікативних вправ вищого рівня. Під час їх виконання діти можуть використовувати лише природні опори: слайди, малюнки, концертні афіші, карти тощо.

Завдання 1: Pair up and create a dialogue, using a picture.

Хід виконання: учитель об'єднує учнів у пари. Кожний учень отримує малюнок, де зображений певний вид дозвілля та герой казки. Учні будують діалог на основі комунікативної ситуації, розпитуючи один одного в якості героїв казки про вільний час.

Спосіб контролю: взаємоконтроль.

Завдання 2: Listen to the song «What is your name?», imagine that you don't know each other and you must get acquainted with other people.

Хід виконання: діти прослуховують пісню «What is your name?» , потім вчитель ділить дітей по парах, діти уявляють себе незнайомцями і на основі пісні кожна пара знайомиться між собою.

Очікувана реакція: кожна пара розповідає діалог, в якому вони знайомляться.

Наприклад:

- Hello!
- What is your name?
- My name is...
- And what is your name?
- My name is...
- Nice to meet you.
- Nice to meet you too.
- How are you?
- I am fine.
- And how are you?
- I am fine too.
- How old are you?
- I am...(5)
- And I am... (6)
- Where do you live?
- I live in...
- And where do you live?
- I live in...
- Oh, it's great!
- Thank you.

Спосіб контролю: контроль з боку вчителя.

Висновки та перспективи подальшого дослідження проблеми.

Отже, у навчанні діалогічного мовлення молодших школярів учитель має враховувати такі рівні формування діалогічних навичок і вмінь: перший - де формуються навички реплікування; другий – на якому учні поєднують репліки у різні види діалогічних єдностей; третій – учні продукують уміння створювати власні діалоги різних функціональних типів. Одночасно з формуванням умінь у діалогічному мовленні за допомогою засобів драматизації учні набувають знань про діалогічне мовлення, які забезпечують подальший розвиток комунікативних здібностей. При використанні драматизації, процес формування навичок говоріння спрямований на розвиток готовності до спілкування, на використання англійської мови як засобу спілкування. Учитель має сприяти включенню дітей у процес спілкування. На основі казки, тексту чи іншого матеріалу для інсценування педагог може побудувати різні ситуації ігрового, рольового спілкування, сюжетно-рольові ігри, діалоги. Таким чином, драматизація є ефективним засобом для використання в навчальній діяльності, що сприяє формуванню

мотивації навчання, підвищує виховні й освітні можливості іноземної мови, є прекрасним засобом навчання іншомовному спілкуванню.

Література

1. Драматизация в обучении английскому языку / Е.А. Белянко. — Ростов н/Д : Феникс, 2013. — 93, [1] с. — (Серия Сердце отдаю детям).
2. Дубасенюк, О. А. Професійна підготовка майбутнього вчителя до педагогічної діяльності [Текст]: монографія / О. А. Дубасенюк, Т. В. Семенюк, О. Є. Антонова. — Житомир: Житомирський державний університет, 2003. — 192 с.
3. Елухина Н. В. Устное общение на уроке, средства и приемы его организации / Н. В. Елухина // Иностранные языки в школе. — 1995. — № 4. — С. 3–6.
4. Килина А.О./ Прием драматизации в обучении иностранному языку [Электронный ресурс]. — URL: http://rgupenza.ru/mni/content/files/2011_1_KilinaAO.pdf
5. Скалкин В. Л. Обучение диалогической речи (на материале английского языка) : пособие для учи телей / В. Л. Скалкин. — К. : Радянська школа, 1989. — 158 с.